

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑΤΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Θ. Δημητρακόπουλος (Π.Ε.)
Αν. Πασχαλίδου (Δ.Ε.)
Β. Πελώνη (Δ.Ε.)
Ι. Καπουτσής (Ε.Ε.)
Τηλέφωνο: 210-3443372 (Π.Ε.)
210-3443422 (Δ.Ε.)
210-3442229 (Ε.Ε.)

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθ. Προτεραιότητας:

Αθήνα, 20-10-2017
Αρ. Πρωτ. 177291/Δ2

ΠΡΟΣ :

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Σχολ. Συμβούλους Π.Ε. & Δ.Ε. (μέσω των Περιφερειακών Δ/νσεων Εκπ/σης)
- Δ/νσεις Π.Ε. & Δ.Ε.
- Σχολικές μονάδες Π.Ε. & Δ.Ε. (μέσω των Δ/νσεων Π.Ε. & Δ.Ε.)

ΚΟΙΝ.:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής
Πολιτικής (Ι.Ε.Π.)
info@iep.edu.gr

ΘΕΜΑ: Οδηγίες εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Δημοτικό, στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο για το σχολικό έτος 2017 – 2018

Σχετ.: Το με αρ. πρωτ. εισ. ΥΠ.Π.Ε.Θ. 167650/06-10-2017 έγγραφο

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 40/05-10-2017 του Δ.Σ) σας αποστέλλουμε οδηγίες εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Δημοτικό, στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο για το σχολικό έτος 2017 – 2018.

“Κατά το σχολικό έτος 2017-18, για τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, εφαρμόζεται το νέο Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού-Γυμνασίου, όπως αναθεωρήθηκε με την Απόφαση 101470/Δ2/16-06-2017 (ΦΕΚ Β 2104/19.06.2017) και το νέο Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Λυκείου, όπως αναθεωρήθηκε με την Απόφαση 99058/Δ2/13-06-2017 (ΦΕΚ Β 2105/19.06.2017), σε αντικατάσταση των προηγούμενων εκδόσεων των νέων Προγραμμάτων Σπουδών για το Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο, αντίστοιχα (βλ. σχετικά Απόφαση 143575/Δ2/07-09-2016, ΦΕΚ Β 2920/13.09.2016 για Δημοτικό-Γυμνάσιο και Απόφαση 143579/Δ2/07-09-2016, ΦΕΚ Β 2906/13.09.2016 για Λύκειο).

A. Σκοπός της εφαρμογής

Τα νέα Προγράμματα Σπουδών στα Θρησκευτικά στοχεύουν στην ολόπλευρη στήριξη του/της εκπαιδευτικού στο διδακτικό έργο, παρέχοντάς του/της τα αναγκαία εφόδια και επαρκή υποστήριξη σε όλες τις φάσεις της διδακτικής διεργασίας.

B. Έγγραφα, διδακτικό υλικό και υποδομές υποστήριξης της εφαρμογής

1. Προγράμματα Σπουδών

Τα κύρια περιεχόμενα των **Προγραμμάτων Σπουδών**, όπως δημοσιεύθηκαν στα ανωτέρω ΦΕΚ του 2017, έχουν αποσταλεί στις σχολικές μονάδες. Η πλήρης έκδοσή τους, η οποία περιλαμβάνει, επιπλέον, εισαγωγικές επισημάνσεις, ερμηνευτικά και επικουρικά στοιχεία, είναι αναρτημένη στον ιστότοπο του Ι.Ε.Π. (<http://iep.edu.gr/el/thriskoftika-programmata-spoudon>). Τα Προγράμματα Σπουδών απευθύνονται αποκλειστικά στον/την εκπαιδευτικό για καθοδήγηση και υποστήριξη στο έργο του/της, δεν είναι διδακτικά βιβλία.

2. Οδηγοί Εκπαιδευτικού

- **Οδηγός Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου**, για τις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού και όλες τις τάξεις του Γυμνασίου.

- **Οδηγός Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Λυκείου**, για όλες τις τάξεις του Λυκείου.

Στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π. είναι αναρτημένη η τελευταία έκδοση των Οδηγών Εκπαιδευτικού. Οι προγενέστερες εκδόσεις έχουν αναθεωρηθεί. Οι Οδηγοί Εκπαιδευτικού αποτελούν απαραίτητο εργαλείο για τη διδακτική πράξη. Εκεί περιγράφεται η διδακτική διαδικασία βήμα προς βήμα και εξηγούνται οι διδακτικές δραστηριότητες.

3. Διδακτικό Υλικό - Φάκελοι Μαθήματος

Μετά την εφαρμογή των ΠΣ το 2016-17 κρίθηκε απαραίτητο τα προτεινόμενα διδακτικά υλικά να συγκεντρωθούν μετά από επιλογή και επεξεργασία σε Φακέλους Μαθήματος, για τους μαθητές/τις μαθήτριες. Έτσι, προέκυψαν ένδεκα (11) Φάκελοι Μαθήματος για όλες τις τάξεις Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, για τους οποίους συνεργάστηκαν αμισθί εμπειρογνώμονες των νέων ΠΣ και άλλοι/ες εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αντίστοιχα.

Οι Φάκελοι Μαθήματος στηρίζονται στο προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π. ή αναγράφεται στους *Οδηγούς Εκπαιδευτικού*, που υποστηρίζουν τα νέα ΠΣ, και αποτελούν έντυπο προσωρινό υλικό για τον μαθητή/την μαθήτρια. Σε κάθε περίπτωση, δεν πρόκειται για εγχειρίδια δοκιμακού τύπου, τα οποία προσφέρουν στους μαθητές/στις μαθήτριες έτοιμη τη θρησκευτική γνώση για απομνημόνευση, αλλά συλλογές διδακτικών υλικών συμβάντων τη μεθοδολογία των νέων ΠΣ. Δηλαδή, περιέχουν προτεινόμενες πηγές, στις οποίες μπορούν να στηρίζουν οι εκπαιδευτικοί τις διδακτικές δραστηριότητες του μαθήματος.

Οι Φάκελοι Μαθήματος περιέχουν προτεινόμενα υλικά, η αξιοποίηση των οποίων εναπόκειται στη διδακτική ευχέρεια του εκπαιδευτικού, σύμφωνα με τις οδηγίες του ΠΣ και του Οδηγού Εκπαιδευτικού. Μάλιστα, είναι δυνατό να επιλέγονται ως προς τη σειρά ή την ποσότητά τους αλλά και να εμπλουτίζονται από τους/τις εκπαιδευτικούς και από τους μαθητές/τις μαθήτριες, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε τάξης και στο παιδαγωγικό πλαίσιο των νέων ΠΣ.

Οι Φάκελοι Μαθήματος υποστηρίζουν την εφαρμογή των νέων ΠΣ. Προσφέρουν πηγές, απαραίτητες στον σύγχρονο, δημιουργικό, συνεργατικό και αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας, που είναι όμως προτεινόμενες, απελευθερώνοντας, έτσι, τον/την εκπαιδευτικό, και τον μαθητή/την μαθήτρια από τις δεσμεύσεις του γνωσιοκεντρικού διδακτισμού. Επιτρέπουν αλλά και

ενθαρρύνουν την ανάληψη πρωτοβουλιών από τους/τις εκπαιδευτικούς για τον σχεδιασμό της πορείας διδασκαλίας - μάθησης, καθώς επίσης την επιλογή των κατάλληλων διδακτικών μέσων και υλικών, αναδεικνύοντας και αξιοποιώντας τις ικανότητες και δεξιότητες όλων των μαθητών/τριών.

Οι Φάκελοι Μαθήματος στα Θρησκευτικά είναι αναρτημένοι στην ιστοσελίδα του Ψηφιακού Σχολείου (Διαδραστικά βιβλία) και στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π., καθώς επίσης έχουν ήδη εκδοθεί και διανεμηθεί από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ στα σχολεία και στους μαθητές με την έναρξη του σχολικού έτους 2017-18.

4. Ιστότοπος υποστήριξης της εφαρμογής

Το Ι.Ε.Π. έχει αναπτύξει και θέσει σε λειτουργία ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2016 δυναμικό/διαδραστικό ιστότοπο στη διεύθυνση: <http://iep.edu.gr/index.php/el/thriskoftika>, όπου ο εκπαιδευτικός μπορεί να βρει τα ισχύοντα κείμενα των Προγραμμάτων Σπουδών, τους Οδηγούς Εκπαιδευτικού, τους Φακέλους Μαθήματος και επιπλέον προτεινόμενο διδακτικό υλικό, ειδικά διαμορφωμένο επιμορφωτικό υλικό, ανακοινώσεις και ειδήσεις για την εφαρμογή, φόρμα επικοινωνίας με την Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης για την επιμόρφωση και υποστήριξη της εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών κ.ά. Ο ιστότοπος εμπλουτίζεται συνεχώς με νέο υλικό, το οποίο μπορούν να προτείνουν όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εφαρμογή.

5. Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης (ΕΟΕ) για την επιμόρφωση και εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών στα Θρησκευτικά

Για την προετοιμασία, εποπτεία και υποστήριξη των διαδικασιών της εφαρμογής των νέων ΠΣ στα Θρησκευτικά, έχει συσταθεί στο Ι.Ε.Π. Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης, η οποία ήδη υποστήριξε την αρχική επιμόρφωση των Σχολικών Συμβούλων και των εκπαιδευτικών ΠΕ 01 καθώς και των Σχολικών Συμβούλων Δημοτικής Εκπαίδευσης τον Μάιο του 2017.

Γ. Εμπλεκόμενοι στη διαδικασία εφαρμογής

Η εφαρμογή των νέων ΠΣ εποπτεύεται από τις κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και το Ι.Ε.Π., το οποίο έχει την ευθύνη σχεδιασμού και υλοποίησης των επιμέρους διαδικασιών της εφαρμογής και υποστήριξής τους. Περαιτέρω αρμοδιότητες κατανέμονται ως εξής:

1. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τα Τμήματα Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης, σε συνεργασία με τους/τις Σχολικούς Συμβούλους και τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης συντονίζουν και εποπτεύουν την εφαρμογή, μεριμνούν για την εξασφάλιση χώρων επιμόρφωσης όταν χρειαστεί, επιλαμβάνονται έκτακτων ζητημάτων και συνεργάζονται με την Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης. Μάλιστα, είναι δυνατό να προγραμματίζονται από τους/τις Σχολικούς Συμβούλους επιμορφωτικές συναντήσεις ανά νομό ή περιοχή στο κοινό τρίωρο κενών (τελευταίες ώρες) που ορίζεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα εκπαιδευτικών της ίδιας ειδικότητας.
2. Οι Σχολικοί Σύμβουλοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οι Σχολικοί Σύμβουλοι Θεολόγων, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, στηρίζουν και καθοδηγούν τους/τις εκπαιδευτικούς με τη διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων και δειγματικών διδασκαλιών, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ενημέρωσης και διάδοσης καλών πρακτικών, συνεργάζονται με τους 70 Επιμορφωτές των εκπαιδευτικών που υλοποίησαν την επιμόρφωση του Μαΐου 2017 για την οργάνωση κοινοτήτων συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, συγκεντρώνουν τις απορίες των εκπαιδευτικών και τις προωθούν στην Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης στο Ι.Ε.Π., συνεργάζονται με αυτήν και εν γένει παρέχουν κάθε δυνατή συνδρομή στο

εκπαιδευτικό έργο. Τέλος, μετά τη λήξη του διδακτικού έτους καλούνται να εντάξουν στην ετήσια έκθεσή τους παρατηρήσεις-προτάσεις-σχόλια γύρω από τις διαδικασίες εφαρμογής και το περιεχόμενό της.

3. Οι Διευθυντές/ντριες των σχολικών μονάδων σε συνεργασία με τους Συλλόγους Διδασκόντων καλούνται να συνδράμουν στο έργο της εφαρμογής όπου χρειάζεται. Ενημερώνουν τους/τις εκπαιδευτικούς, μεριμνούν για την υλικοτεχνική στήριξη της εφαρμογής (εκτύπωση των Οδηγών Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά) και εξασφαλίζουν τη διδασκαλία του μαθήματος σε **ενιαίο διδακτικό δώρο** στις τάξεις όπου προβλέπεται δίωρη εβδομαδιαία διδασκαλία. Οι θεολόγοι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν Θρησκευτικά σε Γυμνάσια και Λύκεια, καθώς επίσης και οι εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που διδάσκουν Θρησκευτικά σε Δημοτικά Σχολεία, καλούνται να εφαρμόσουν τα νέα Προγράμματα Σπουδών, από την αρχή του διδακτικού έτους, ακολουθώντας τις αντίστοιχες οδηγίες του Ι.Ε.Π. για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης και να συμμετάσχουν στα προγράμματα επιμόρφωσης.

Δ. Επιμόρφωση και διαδικασίες υποστήριξης των εκπαιδευτικών

Το ΥΠΠΕΘ και το Ι.Ε.Π. έχουν ήδη υλοποιήσει τον Οκτώβριο του 2016 άμεση συνοπτική ενημέρωση των Σχολικών Συμβούλων του κλάδου ΠΕ01 και των Σχολικών Συμβούλων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τις γενικές αρχές και τους σκοπούς των Προγραμμάτων Σπουδών. Τον Μάιο του 2017 πραγματοποιήθηκε τριήμερη επιμόρφωση των εβδομήντα (70) Επιμορφωτών των εκπαιδευτικών και των Σχολικών Συμβούλων Θεολόγων. Ακολούθησαν διήμερα επιμορφωτικά προγράμματα για τους Θεολόγους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και των Σχολικών Συμβούλων Δημοτικής Εκπαίδευσης στα κατά τόπους επιμορφωτικά κέντρα ανά νομό ή περιοχή.

Σε συνέχεια της παραπάνω επιμόρφωσης, οι Σχολικοί Σύμβουλοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καλούνται εντός του Οκτωβρίου 2017, στο πλαίσιο της άσκησης των παιδαγωγικών καθηκόντων τους, να υλοποιήσουν δράσεις ενημέρωσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιοποιώντας για τον σκοπό αυτό τις προβλεπόμενες ημερίδες τους κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους. Επίσης μπορούν να συνεργαστούν και να προσκαλέσουν τους (70) ήδη υπάρχοντες Επιμορφωτές των εκπαιδευτικών ή και άλλους επιμορφωτές.

Παρόμοιες πρωτοβουλίες καλούνται να αναλάβουν και οι Σχολικοί Σύμβουλοι Θεολόγων, οι οποίοι ειδικά κατά το τρέχον σχολικό έτος 2017-18 μπορούν να αιτούνται από τις αρμόδιες Περιφερειακές Διευθύνσεις την υλοποίηση δειγματικών διδασκαλιών ή σεμιναρίων, με εξειδικευμένα θέματα εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών (π.χ. το ΠΣ ως εργαλείο προγραμματισμού, Διδακτική μεθοδολογία [βιωματική – διερευνητική], Τεχνικές διδασκαλίας, Σχεδιασμός μαθήματος, Αρχές αξιολόγησης μαθησιακών αποτελεσμάτων, Προσομοίωση μαθήματος), και να τις υλοποιούν σε εργάσιμο χρόνο με τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών.

Για την αποτελεσματική υλοποίηση των παραπάνω δράσεων οι Σχολικοί Σύμβουλοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οι Σχολικοί Σύμβουλοι Θεολόγων καλούνται να συνεργάζονται μεταξύ τους στο πλαίσιο των αρμόδιων Περιφερειακών Διευθύνσεων.

Ε. Ειδικές παιδαγωγικές και διδακτικές οδηγίες

1. Κύρια χαρακτηριστικά των νέων ΠΣ είναι:

α. Το Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου χαρακτηρίζεται ως Πρόγραμμα Διαδικασίας, επειδή ο ίδιος ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει το διδακτικό του έργο κάνοντας επιλογές από το Πρόγραμμα Σπουδών ανάλογα με το μαθητικό δυναμικό και τις ανάγκες του. Δίνει έμφαση στις διδακτικές διαδικασίες μέσα από τις οποίες προσεγγίζονται τα βασικά θέματα και σύμφωνα με την προσδοκώμενη μάθηση. Τα χαρακτηριστικά του Προγράμματος Διαδικασίας περιγράφονται στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 43 – 48. Αυτό σημαίνει ότι κάθε σχεδιασμός μαθήματος από τον/την εκπαιδευτικό αρχίζει από το ΠΣ και όσα περιλαμβάνει κάθε Θεματική Ενότητα.

Σε κάθε Θεματική Ενότητα, αναπτύσσονται τρεις στήλες: α) προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, β) προτεινόμενα βασικά θέματα, και γ) ενδεικτικές δραστηριότητες, ομαδοποιημένες κατά τύπο. Η οργάνωση των περιεχομένων του ΠΣ, περιγράφεται στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 59 – 99.

Ο/Η εκπαιδευτικός σε συνεργασία και με τους μαθητές/τις μαθήτριες διατρέχει τις Θεματικές Ενότητες και τα προτεινόμενα βασικά θέματα και κάνει τις επιλογές του/της με άξονα την εγγύτητα των θεμάτων στη ζωή τους. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός σε κάθε Θεματική Ενότητα θα διαμορφώσει τις δίωρες διδασκαλίες με τα εξής βήματα: α) επιλέγει τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του δίωρου από την πρώτη στήλη (1 έως 3), β) επιλέγει το βασικό θέμα/τα βασικά θέματα, από τη δεύτερη στήλη, που υπηρετούν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που έχει επιλέξει, γ) διαμορφώνει τις δραστηριότητες με βάση τις διδακτικές τεχνικές που προτείνονται στην τρίτη στήλη και δ) αν σε κάποια δραστηριότητα χρειάζεται πηγή (γραπτό ή πολυτροπικό κείμενο), ανατρέχει στον Φάκελο Μαθήματος και στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π. και επιλέγει πηγή. Στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου αποθησαυρίζονται οι διδακτικές τεχνικές στις οποίες παραπέμπει το Πρόγραμμα Σπουδών και οι οποίες παρουσιάζονται σύντομα και χρηστικά (πίνακας περιεχομένων στις σελίδες 109-110 και ανάλυση κάθε διδακτικής τεχνικής στη συνέχεια). Επιπρόσθετα, παρατίθενται οδηγίες για την αξιολόγηση του μαθητή, διδακτικά σενάρια, καλές πρακτικές κ.ά.

β. Το Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Λυκείου χαρακτηρίζεται ως εννοιοκεντρικό και μεθοδοκεντρικό. Στο κυρίως μέρος του Προγράμματος, ανά Διδακτική Ενότητα, αναπτύσσονται τρεις στήλες: α) Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, β) Αξιολόγηση, γ) Μέθοδος-Δραστηριότητες (Βλ. περισσότερα στον αναθεωρημένο Οδηγό Εκπαιδευτικού, σσ. 37-39). Κύριες διδακτικές μέθοδοι που προτείνονται είναι η διερευνητική και η βιωματική (Βλ. περισσότερα στον Οδηγό Εκπαιδευτικού, σσ. 41-45).

Ο/Η εκπαιδευτικός στο Λύκειο σε κάθε Διδακτική Ενότητα θα διαμορφώσει τις δίωρες διδασκαλίες με τα εξής βήματα: α) διαμορφώνει με βάση το ΠΣ (πρώτη στήλη) και κριτήριο το μαθητικό δυναμικό τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του δίωρου μαθήματος, β) προχωρά στα στάδια της προτεινόμενης μεθόδου (Βιωματική: βιώνοντας, νοηματοδοτώντας, αναλύοντας, εφαρμόζοντας_ή Διερευνητική: παρουσιάζοντας, εφαρμόζοντας, διερευνώντας, αναπλαισιώνοντας, αξιολογώντας) επιλέγοντας δραστηριότητες για κάθε στάδιο από τον Οδηγό Εκπαιδευτικού που υπηρετούν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και την αξιολόγησή τους (δεύτερη στήλη του ΠΣ). Εναλλακτικά συμβουλευεται τα προτεινόμενα σχέδια μαθήματος της Διδακτικής Ενότητας, που περιλαμβάνονται στον Οδηγό Εκπαιδευτικού και διαμορφώνει με βάση τη μέθοδο της Διδακτικής Ενότητας (τρίτη στήλη του ΠΣ), τη δίωρη διδασκαλία και γ) ανατρέχει στον Φάκελο Μαθήματος και στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π. και επιλέγει πηγές, σε περίπτωση που αυτές απαιτούνται στις δραστηριότητες.

2. Στο ξεκίνημα της εφαρμογής, πριν τον προγραμματισμό και τον σχεδιασμό των μαθημάτων, είναι χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μελετήσουν τους γενικούς σκοπούς της βαθμίδας (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο) και τους ειδικούς σκοπούς/στόχους των τάξεων (π.χ. Α΄ Λυκείου). Με βάση τους γενικούς σκοπούς της βαθμίδας, τους ειδικούς σκοπούς/στόχους της τάξης καθώς και το δυναμικό των μαθητών/τριών θα επιλέξουν τα θεματικά περιεχόμενα και τις διδακτικές τεχνικές. Επιπρόσθετα, στο Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού-Γυμνασίου, χρειάζεται να έχουν υπόψη τους τις βασικές μαθησιακές επάρκειες που παρουσιάζονται στο τέλος του υλικού κάθε τάξης.

3. Οι παραπάνω διαδικασίες παρουσιάστηκαν και επεξηγήθηκαν αναλυτικότερα στα επιμορφωτικά προγράμματα για τους/τις εκπαιδευτικούς. Το επιμορφωτικό υλικό των εν λόγω προγραμμάτων βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π. και συνιστάται στους εκπαιδευτικούς: <http://iep.edu.gr/el/επιμόρφωση-στα-νέα-προγράμματα-σπουδών>

Ενδεικτικά, στο πλαίσιο της διδασκαλίας, κατά τα πρώτα βήματα της εφαρμογής, οι εκπαιδευτικοί μπορούν:

- να διερευνήσουν μαζί με τους μαθητές/τις μαθήτριες τους τα θεματικά περιεχόμενα της χρονιάς, όπως αποτυπώνονται στον Φάκελο Μαθήματος, χρησιμοποιώντας την ανάπτυξη των γενικών και ειδικών σκοπών και στόχων, όπως περιγράφονται στην αρχή του Προγράμματος Σπουδών κάθε τάξης,
- να συζητήσουν με τους μαθητές/τις μαθήτριες ζητήματα οργάνωσης της διδασκαλίας και τρόπους ένταξης ουσιαστικών μαθησιακών δραστηριοτήτων και αξιοποίησης αυτών που προτείνονται στον Φάκελο Μαθήματος (σχετική ανάλυση στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 104-109),
- να επενδύσουν στη γνωριμία των μαθητών/τριών μεταξύ τους και στη δημιουργία-διαμόρφωση κοινότητας (ομάδας). Να οργανώσουν την τάξη τους και να προετοιμάσουν τους μαθητές/τις μαθήτριες για ομαδοσυνεργασίες (π.χ. εργασία σε ομάδες) και διερευνητικές δραστηριότητες, εξηγώντας τις διαδικασίες (Οδηγός Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, Πίνακας Περιεχομένων στις σελίδες 109-110, ανάλυση κάθε διδακτικής τεχνικής στη συνέχεια),
- να καθοδηγήσουν τους μαθητές/τις μαθήτριες για τους εναλλακτικούς τρόπους μαθησιακής εργασίας (στον Οδηγό Εκπαιδευτικού Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 167 – 177) και αξιολόγησης (στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 229-244) που προτείνονται, όπως είναι ο φάκελος υλικού του μαθητή (portfolio) και το ημερολόγιο μάθησης,
- να οργανώσουν το διδακτικό τους έργο και να προχωρήσουν σταδιακά στη διδασκαλία της πρώτης Θεματικής Ενότητας, όπως περιγράφεται στο Πρόγραμμα Σπουδών, χρησιμοποιώντας για τον σχεδιασμό της, τον Οδηγό Εκπαιδευτικού και το εκπαιδευτικό υλικό από τον Φάκελο Μαθήματος,
- να εμπλέξουν τους μαθητές/τις μαθήτριες, όσο είναι εφικτό, σε διαδικασίες διερεύνησης, επεξεργασίας, έκφρασης και αξιολόγησης όσων έμαθαν,
- να αξιοποιήσουν, εναλλακτικά, και παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, όπως είναι η μετωπική παρουσίαση και η αφήγηση,
- να αποτιμήσουν, στο τέλος της Ενότητας, μαζί με τους μαθητές/τις μαθήτριες τα μαθησιακά επιτεύγματα και τους προβληματισμούς τους.

4. Οι παραπάνω οδηγίες αφορούν και στους τύπους σχολείων και στις τάξεις όπου το μάθημα των Θρησκευτικών διδάσκεται μόνο για μία ώρα την εβδομάδα: Ε΄ Δημοτικού, ΣΤ΄ Δημοτικού, Γ΄ τάξη

ΓΕΛ, Εσπερινά Γυμνάσια, Εσπερινά Γενικά Λύκεια, Μουσικά Σχολεία, Καλλιτεχνικά Σχολεία, Επαγγελματικά Λύκεια/Ημερήσια-Εσπερινά. Για την προσαρμογή της διδασκαλίας στους περιορισμούς του ωρολογίου προγράμματος και στις ιδιαίτερες συνθήκες που αφορούν στα σχολεία αυτά και στις τάξεις αυτές θα αποσταλούν κατά περίπτωση ειδικότερες οδηγίες.

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Αναπλ. Γενικού Γραμματέα
- Δ/νση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Π.Ε., Τμ. Α΄
- Δ/νση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε., Τμ. Α΄
- Δ/νση Επαγγελματικής Εκπ/σης, Τμ. Α΄
- Αυτ. Δ/νση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
- Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπ/σης
- Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης
- Δ/νση Ιδιωτικής Εκπ/σης